

**ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
Γ' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
Αριθμός Σελίδων: 4**

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτους, Ἄεροπαγίτικός ιβ', 31-34

Ο Ἄεροπαγίτικὸς γράφηκε μετὰ τὸ τέλος τοῦ Συμμαχικοῦ πολέμου (357–355 π.Χ.), ὁ ὁποῖος σήμανε τὴ διάλυση τῆς Β΄ Ἀθηναϊκῆς συμμαχίας. Σὲ αὐτὸν ὁ Ἰσοκράτης κάνει ἐκκλήση πρὸς τοὺς συμπολίτες τοῦ γιὰ ἀναπροσαρμογὴ τῆς πολιτικῆς τοὺς στα ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ θέματα καὶ ἐπιστροφή στὶς πατροπαράδοτες ἀρχὲς διακυβέρνησης τῆς πόλης. Στὸ συγκεκριμένο ἀπόσπασμα ἀναφέρονται οἱ παλαιότεροι Ἀθηναῖοι, πλούσιοι καὶ φτωχοί, οἱ ὁποῖοι στὴν ιδιωτικὴ τοὺς ζωὴ συνδέονταν με δεσμούς ἀγάπης καὶ ἀλληλοκατανόησης.

Παραπλησίως δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ τὰ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς διώκουν. Οὐ γὰρ μόνον περὶ τῶν κοινῶν ὠμονόουν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὸν ἴδιον βίον τοσαύτην ἐποιοῦντο πρόνοιαν ἀλλήλων ὅσην περὶ χρῆ τοὺς εὔφρονοῦντας καὶ πατρίδος κοινωνοῦντας. Οἷ τε γὰρ πενέστεροι τῶν πολιτῶν τοσοῦτον ἀπεῖχον τοῦ φθονεῖν τοῖς πλείω κεκτημένοις, ὥσθ' ὁμοίως ἐκήδοντο τῶν οἴκων τῶν μεγάλων ὥσπερ τῶν σφετέρων αὐτῶν, ἡγούμενοι τὴν ἐκείνων εὐδαιμονίαν αὐτοῖς εὐπορίαν ὑπάρχειν· οἷ τε τὰς οὐσίας ἔχοντες οὐχ ὅπως ὑπερεώρων τοὺς καταδεέστερον πράττοντας, ἀλλ' ὑπολαμβάνοντες αἰσχύνην αὐτοῖς εἶναι τὴν τῶν πολιτῶν ἀπορίαν

ἐπήμυνον ταῖς ἐνδείαις, τοῖς μὲν γεωργίας ἐπὶ μετρίαις μισθώσεσιν παραδιδόντες, τοὺς δὲ κατ' ἐμπορίαν ἐκπέμποντες, τοῖς δ' εἰς τὰς ἄλλας ἐργασίας ἀφορμὴν παρέχοντες. Οὐ γὰρ ἐδέδισαν μὴ δυοῖν θάτερον πάθειεν, ἢ πάντων στερηθεῖεν, ἢ πολλὰ πράγματα σχόντες μέρος τι κομίσαιντο τῶν προεθέντων· ἀλλ' ὁμοίως ἐθάρρουν περὶ τῶν ἔξω δεδομένων ὥσπερ περὶ τῶν οἴκοι κειμένων. Ἐώρων γὰρ τοὺς περὶ τῶν συμβολαίων κρίνοντας οὐ ταῖς ἐπεικειαῖς χρωμένους, ἀλλὰ τοῖς νόμοις πειθομένους, οὐδ' ἐν τοῖς τῶν ἄλλων ἀγῶσιν αὐτοῖς ἀδικεῖν ἐξουσίαν παρασκευάζοντας, ἀλλὰ μᾶλλον ὀργιζομένους τοῖς ἀποστεροῦσιν αὐτῶν τῶν ἀδικουμένων καὶ νομίζοντας διὰ τοὺς ἄπιστα τὰ συμβόλαια ποιοῦντας μείζω βλάπτεσθαι τοὺς πένητας τῶν πολλὰ κεκτημένων· τοὺς μὲν γὰρ, ἦν παύσωνται προϊέμενοι, μικρῶν προσόδων ἀποστερήσεσθαι, τοὺς δ' ἦν ἀπορήσωσι τῶν ἐπαρκούντων, εἰς τὴν ἐσχάτην ἐνδειαν καταστήσεσθαι.

Λεξιλόγιο:

ὁμονοῶ = ζῶ ἀρμονικά

ὑπερορῶ = περιφρονῶ

οἱ καταδεέστεροι πράττοντες = ὅσοι βρίσκονται σε δυσκολότερη θέση, οἱ φτωχοὶ

ἐπαμύνω τινί = βοηθῶ

μέτριος = ικανοποιητικός, λογικός

μισθωσις = ενοίκιο

ἀφορμὴ = μέσα, εφόδια, κεφάλαια

ἔχω πράγματα = ἔχω ενοχλήσεις

τὰ ἔξω δεδομένα = τὰ δάνεια, δανειζόμενα χρήματα

τὸ συμβόλαιον = ιδιωτικὴ σύμβαση

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του αποσπάσματος: «*Οὐ γὰρ ἐδέδισαν μὴ δυοῖν θάτερον πάθοιεν, ...εἰς τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν καταστήσεσθαι.*»

Μονάδες 20

Γ2. Ο Ισοκράτης ως λύση στα αδιέξοδα της εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής προτείνει την επιστροφή στην παλαιά, πατρογονική δημοκρατία του Σόλωνα και του Κλεισθένη. Για τον λόγο αυτό, προβαίνει σε μια σύγκριση ανάμεσα στην παλαιά, ευεργετική για την πόλη, δημοκρατία, και τη νέα, πρόξενο μίσους και καταστροφών. Στοιχεία της πατρογονικής πολιτείας όπως η αξιοκρατική ανάδειξη των αρχόντων, η ευσεβής τέλεση των θρησκευτικών καθηκόντων, το πνεύμα αλληλεγγύης στις σχέσεις των πολιτών μεταξύ τους κ.λπ., καταδεικνύουν την υπεροχή της έναντι της νέας πολιτείας, η οποία βασίζεται στον ατομικισμό και την περιφρόνηση των παραδοσιακών αξιών. Να εντοπίσετε τρία επιχειρήματα με τα οποία εξωραϊζει την κοινωνική πραγματικότητα της παλαιότερης του εποχής παραθέτοντας τα αντίστοιχα χωρία.

Μονάδες 10

Γ3.α. Να μεταφερθεί το χωρίο που δίνεται στον άλλο αριθμό:

«Παραπλησίως δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ τὰ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς διώκουν... τοὺς μὲν γὰρ, ἦν παύσωνται προϊέμενοι, μικρῶν προσόδων ἀποστερήσεσθαι, τοὺς δ' ἦν ἀπορήσωσι τῶν ἐπαρκούντων, εἰς τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν καταστήσεσθαι.»

(μονάδες 3,5)

Γ3.β. οἱ τε τὰς οὐσίας ἔχοντες οὐχ ὅπως ὑπερέωρων τοὺς καταδεέστερον πράττοντας, ἀλλ' ὑπολαμβάνοντες αἰσχύνῃ αὐτοῖς εἶναι τὴν τῶν πολιτῶν ἀπορίαν ἐπήμυνον ταῖς ἐνδείαις, τοῖς μὲν γεωργίας ἐπὶ μετρίαις μισθώσεσιν παραδιδόντες, τοὺς δὲ κατ' ἐμπορίαν ἐκπέμποντες, τοῖς δ' εἰς τὰς ἄλλας ἐργασίας ἀφορμὴν παρέχοντες.

Στο παραπάνω χωρίο:

- i) να μεταφέρετε όλους τους ρηματικούς τύπους στο γ' ενικό πρόσωπο ευκτικής αορίστου στη φωνή που βρίσκονται (μονάδες 6)
- ii) καταδεέστερον, μετρίαις: να γραφούν τα παραθετικά των λέξεων (μονάδες 1,5)

Μονάδες 10

Γ4.α. τοῖς εἰρημένοις, πλείω, τῶν οἴκων, εὐπορίαν, αὐτοῖς, μετρίαις: να αναγνωρίσετε πλήρως συντακτικά τους παραπάνω τύπους του αποσπάσματος. (μονάδες 6)

Γ4.β. «τοὺς μὲν γὰρ, ἦν παύσωνται προϊέμενοι, μικρῶν προσόδων ἀποστερήσεσθαι, τοὺς δ' ἦν ἀπορήσωσι τῶν ἐπαρκούντων, εἰς τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν καταστήσεσθαι.»

Να χαρακτηριστούν οι υποθετικοί λόγοι του χωρίου. (μονάδες 2)

Γ4.γ. «ὥσθ' ὁμοίως ἐκήδοντο τῶν οἴκων τῶν μεγάλων ὥσπερ τῶν σφετέρων αὐτῶν, ἠγούμενοι τὴν ἐκείνων εὐδαιμονίαν αὐτοῖς εὐπορίαν ὑπάρχειν.»

Να αναλυθεῖ ἡ υπογραμμισμένη μετοχή του αποσπάσματος σε δευτερεύουσα πρόταση. (μονάδες 2)

Μονάδες 10

Διδαγμένο κείμενο

Πλάτωνος Πολιτεία

Κείμενο

Μετὰ ταῦτα δὴ, εἶπον, ἀπέικασον τοιοῦτω πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας. Ἴδὲ γὰρ ἄνθρωπος οἷον ἐν καταγείῳ οἰκήσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούση μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἷς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄραν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον ὄπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμοτῶν ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον παρωκοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύασιν.

Δεῖ δὴ, εἶπον, ἡμᾶς τοιόνδε νομίσει περὶ αὐτῶν, εἰ ταῦτ' ἀληθῆ· τὴν παιδείαν οὐχ οἷαν τινὲς ἐπαγγελλόμενοί φασιν εἶναι τοιαύτην καὶ εἶναι. Φασὶ δέ που οὐκ ἐνούσης ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστήμης σφεῖς ἐντιθέσθαι, οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέσθαι. Φασὶ γὰρ οὖν, ἔφη. Ὁ δέ γε νῦν λόγος, ἦν δ' ἐγώ, σημαίνει ταύτην τὴν ἐνούσαν ἐκάστου δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τὸ ὄργανον ᾧ καταμανθάνει ἕκαστος, οἷον εἰ ὄμμα μὴ δυνατόν ἦν ἄλλως ἢ σὺν ὄλῳ τῷ σώματι στρέφειν πρὸς τὸ φανὸν ἐκ τοῦ σκοτώδους, οὕτω σὺν ὄλῳ τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνομένου περιεκτέον εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον δυνατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη· τοῦτο δ' εἶναί φημεν τάγαθόν..

Παρατηρήσεις

A. Ποια εἶναι ἡ κατάσταση των δεσμοτῶν στο σπήλαιο που περιγράφει ὁ Σωκράτης; (μον.10)

B1. Πῶς θα μπορέσει ἡ ψυχὴ, σύμφωνα με τα λεγόμενα του Σωκράτη στη δευτέρη παράγραφο, να γνωρίσει τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον; (μον.10)

B2. Να χαρακτηρίσετε ὡς Σωστές ἢ Λανθασμένες τις παρακάτω προτάσεις (μον.10)

1. Ὁ φύλακας –ἀρχοντας πρέπει να διαθέτει διοικητικὲς ικανότητες.
2. Ὁ χωρισμὸς της Πολιτείας σε βιβλία ακολουθεῖ τις θεματικὲς ἐνότητες του ἔργου.
3. Ὁ Κέφαλος νομίζει ὅτι δικαιοσύνη εἶναι ἡ ἐντιμότητα στις συναλλαγές.
4. Κορωνίδα της εκπαιδευτικῆς πορείας εἶναι ἡ πενταετής (ἀπὸ τα 25 ὡς τα 30) σπουδὴ της διαλεκτικῆς (*φιλοσοφία*).
5. Ὁ Σωκράτης μαζί με τον Αδείμαντο, τον μεγαλύτερο ἀδελφὸ του Πλάτωνα εἶχαν κατεβεῖ στον Πειραιά για να παρακολουθήσουν τὴ γιορτὴ της Βενδίδας.

B3. Να συγκρίνετε τὸν τρόπο με τὸν ὁποῖο ὁ Πλάτων ἀποδίδει τὴν προσέγγιση του Ἀγαθοῦ στην ἀλληγορία του σπηλαίου με τὴν περιγραφή της ἀρετῆς στο ἀκόλουθο ποίημα του Σιμωνίδη του Κείου. (μον. 10)

Ἡ ἀρετὴ

Ἐνας λόγος λέει: Σε βράχια

ἡ Ἀρετὴ δυσκολοπάτητα φωλιάζει

κι έναν τόπο θείο και πάναγνο αφεντεύει·
δεν μπορούν του καθενός θνητού τα μάτια
να τη δουν· την αντικρίζει μόνο εκείνος
που από μέσα του ο ιδρώτας, σπαραγμός
της καρδιάς του, θ' αναβρύσει,
μόνο εκείνος που ως τ' ακρόκορφο θα φτάσει
της αντρείας.

B4.α Να δώσετε δυο ομόρριζες λέξεις των παρακάτω τύπων : ἀπείκασον,
πάθει, δεικνύασιν, ἐνούσης, φανότατον (μον 5)

B4.β. ὄψιν: Να σχηματίσετε μια φράση στα νέα ελληνικά όπου η παραπάνω
λέξη θα χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από το αρχαίο κείμενο.
(μον 5)

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!